

Forord

Praktisk procedure- og diagnoseguide udkom første gang 1990 på Elkjærs Forlag forfattet af to dengang unge læger Finn Johannsen og Erik Warncke samt en medicinstuderende Bente Stallknecht. Bogen er revideret siden, men der blev skønnet behov for nye unge kræfter til en omfattende revision af bogen. Valget faldt på to flittige studenterundervisere Amandus Gustafsson (medicinstuderende) og Mikkel Bøgeskov (ung læge), fortsat med Finn Johannsen som redaktør. Produktion, markedsføring og salg overgik til forlaget Munksgaard Danmark.

Bogens grundidé med at være en enkel kittelbog for den medicinstuderende eller yngre læge, er bevaret.

Vi håber, at denne bog kan hjælpe medicinstuderende og den nyuddannede læge til større ro og sikkerhed i »sygemiljøet«, således at de får det overskud, der er nødvendigt for at varetage patienternes tarv på bedste måde.

Det kan i studietiden være svært at opnå en decideret rutine i udførelsen af simple praktiske procedurer, men denne bog kan måske danne rammerne for, hvad man i det mindste bør se og prøve som student. Bogen rummer alle de ting, som vi og vores kolleger havde problemer med i de første måneder af vores lægegerning, og som medførte en unødvendig usikkerhed på arbejdspladsen og stor træthed efter endt arbejde. Man var så optaget af disse ting, at man næsten ikke fik »tid« til at beskæftige sig med det egentlige lægearbejde: stille diagnoser, behandle, lytte, forklare og trøste.

Nogle af procedurerne i denne bog er for omfattende at forvente selvstændigt udført af en turnuslæge. De er alligevel medtaget, da de i logbøger på medicinstudiet og under turnusuddannelsen, bliver nævnt som procedurer, der skal kunne håndteres under supervision. Der er også omtalt procedurer, som man normalt ikke vil blive bedt om at udføre på et større universitetshospital, mens forhold og forventninger kan være anderledes på et mindre sygehus.

Der vil være mange ting i bogen, som du allerede ved, men som andre ikke ved og omvendt. Derfor er bogen en opslagsbog, hvor siderne kan læses helt uafhængigt af hinanden, så du kun behøver at læse om de ting, som du ikke er sikker i.

Er der ting, du ikke har set eller prøvet før, må du få en mere erfaren kollega til at vise dig hvordan – *vær aldrig flov over at spørge!* Der er en del blanke sider bagerst i bogen, hvor du kan lave dine egne notater. Her kan du eksempelvis notere vigtige dele af afdelingsinstruksen og indklæbe laboratorieskema med referenceområder m.v..

Bogen er opbygget i fire hovedafsnit:

1. **Papirarbejde/kommunikation:** En stor del af en læges arbejdsdag udfyldes af papirarbejde (journaler, epikriser, henvisninger, attester), hvorfor vi har fundet en gennemgang heraf nødvendig.
2. **Praktiske procedurer:** Gennemgår de almindelige procedurer, som en ung hospitalsansat læge ofte skal udføre. Beskrivelserne er som hovedregel meget korte og kan let læses igennem umiddelbart inden udførelsen.
3. **Akutte patientproblemer:** Er ikke (som i de fleste bøger) bygget op efter diagnoser, da patienterne sjældent fortæller, hvad de fejler. Derimod præsenterer patienterne nogle symptomer (smerter forskellige steder, feber, kramper, åndenød osv.). Dette afsnit gennemgår derfor de symptomer, som patienterne hyppigst præsenterer, og hvilke sygdomme du primært skal tænke på herved. Der vejledes i anamneseoptagelse, objektiv undersøgelse og evt. andre undersøgelser, så man hurtigst finder frem til den korrekte diagnose. De anførte tal i parentes refererer til de diagnoser man først og fremmest skal tænke på.

Behandlingen af de almindeligste sygdomme skitseres, men du må være opmærksom på, at behandlingsregimerne veksler fra afdeling til afdeling (spørg sygeplejerske, lægekollega og/eller konferer med afdelingsinstruksen). Nogle symptomer kræver akut handling, hvilket derfor også bliver gennemgået.

Hjertestopbehandling er beskrevet på de bagerste sider i bogen, så man altid hurtigt kan finde det.

4. **Skadestuearbejde:** Her gennemgås de almindeligste procedurer i både medicinsk og kirurgisk skadestue. De hyppigste diagnoser og diagnosekoder er anført på nogle af de bagerste sider i bogen.

En del afsnit fylder mange sider med flere underoverskrifter. For at bevare overblikket er det aktuelle afsnits overskrift og evt. underoverskrift derfor angivet i margin på hver side.

Til slut skal der lyde en stor tak til lægerne Finn Gustafsson, Thomas Kistorp, Peter Bonde, Simon Skibsted Mogensen og Maria Birkvad Rasmussen for deres store arbejde med korrekturlæsning af manuskriptet, faglige kommentarer og konstruktive forslag til forbedringer.

God arbejdslyst
Forfatterne

Indholdsfortegnelse

Forord.....	5
Kort om forfatterne	8
Indholdsfortegnelse	11
Ansættelse på ny afdeling	17
Kittellommen	18
DEL I Papirarbejde/kommunikation	19
Diktafonen	21
Optagelse af journal og patientundersøgelse.....	22
Anamnese.....	24
Objektivt	25
Diagnoser og ordinationer	33
Neurologisk undersøgelse	34
Laboratorieprøver/undersøgelser	41
Stuegang.....	46
Recepter.....	48
Henvisning til anden afdeling/sygehus	51
Overflytning fra andet sygehus	51
Attester	52
Epikrise.....	55
Diagnose-/DRG-kodning.....	56
Hvad er DRG?	56
Kodning.....	58
DEL II Praktiske procedure	63
Sygehushygiejne.....	64
Administration af medikamenter	65
Anlæggelse af venflon (drop)	71
Blodtransfusion	77
Venyler.....	80
Arteriepunktur.....	82
Veneblodprøve	84
Kapillærblodprøve.....	86
Synstavle (Snellens tavle).....	87
Fremmedlegeme i øjet	89
Anlæggelse af kateter a demeure	91
Suprapubisk kateter (topkateter)	94
Urinstix	97

Gynækologisk undersøgelse	98
Smear-tagning.....	102
Gynækologisk podning	104
Klamydia	104
Gonokokker og Trichomonas.....	105
Otoskopi.....	105
Øreskylning.....	107
Trakealsugning.....	109
Duodenalsonde.....	111
Ventrikelsonde	113
Knoglemarvsundersøgelse	115
Blodudstrygning.....	120
Pleuracentese	120
Drænfjernelse.....	122
Lumbalpunktur	123
Blind perkutan leverbiopsi	128
Lungefunktionsundersøgelse	130
Spirometri og peak flow	130
Larynxmaske.....	132
Intubation	133
Maskeventilation	136
Ekg-optagelse	138
Ekg-tolkning (12-afledning)	140
Ekg med sinusrytme	141
Ekg med 1. grads AV-blok.....	142
Ekg med breddeøget QRS-kompleks	142
Ekg med ventrikeltakykardi.....	143
Ekg med venstresidig grenblok	143
Ekg med højresidig grenblok.....	144
Ekg med forlænget QT.....	144
Ekg med p-mitrale	145
Ekg med venstre ventrikel hypertrofi.....	146
Ekg med belastning af venstre ventrikel	146
Ekg med ST-depression	147
Ekg med ST-elevationer.....	148
Ekg med low voltage	149
Arbejds-EKG.....	149
Ortostatisk blodtryksmåling	150
Operationsgang	152
Suturering	154

DEL III Akutte patientproblemer	159
Modtagelse og initial vurdering af den akutte patient	160
A. Airway = fri og sikker luftvej.....	160
B. Breathing (ventilation).....	161
C. Cirkulation	162
D. Disability.....	163
E. Exposure/environment.....	166
Feber.....	166
Pneumoni, øvre luftvejsinfektion.....	170
Urinvejsinfektion	170
Akut abdomen	170
Dyb thrombophlebitis – DVT	170
Lungeemboli (LE).....	175
Purulent meningit	178
Åndenød.....	181
Astma/KOL (kronisk obstruktiv lungelidelse)	183
Pneumoni.....	184
Lungestase/ødem	184
Pneumothorax	189
Neurotisk hyperventilation	189
Øvre luftvejsobstruktion/stridor.....	190
Akut intubation	191
Akut trakeotomi.....	191
Fremmedlegeme	192
Epiglottitis.....	192
Allergi (Quinckes ødem)	192
Pseudocroup	192
Traume	193
Brystsmerter.....	193
Lungeemboli (LE).....	195
AMI	195
Akut abdomen	197
Gastrointestinale organer	200
Lever/galdeveje.....	202
Urinveje	202
Karsygdomme	203
Kvindelige genitalia.....	203
Ekstraabdominale årsager.....	204
Endokrine årsager.....	204
Kvalme/opkastning.....	204
Hæmatemese/melæna	206

Hæmaturi.....	208
UVI (Urinvejsinfektion)	210
Nedsat urinproduktion/urinretention.....	211
Icterus.....	212
Anæmi.....	214
Væske/elektrolytforstyrrelser	217
Natrium.....	219
Kalium.....	219
Syre-baseforstyrrelser	222
Akutte blodsukkerforstyrrelser	227
Hypoglykæmi.....	227
Hyperglykæmi.....	228
Kraftig hovedpine	230
Akut traumatisk blødning	232
Aneurismeblødning.....	232
Arteritis temporalis	233
Hypertensiv krise	233
Infektiose lidelser	235
Intrakranielle tumorer.....	236
Hypoxi (iltfattig luft, kulilteforgiftning)	236
Migræne	236
Hortons hovedpine (cluster headache).....	237
Postkommotionel hovedpine	238
Sinuitis.....	238
Supraorbitalisneuralgi.....	238
Trigeminusneuralgi.....	238
Øjenlidelser	238
Akutte ledsmerter	238
Smerter.....	241
Søvnproblemer	244
Kortvarig besvimelse/synkope/lipotymi.....	245
Kramper	248
Bevidstløs/bevidsthedssvækket patient	253
Cerebralt insult	259
Shock.....	262
Rytmeforstyrrelser	265
Asystoli/ventrikelflimren.....	266
Sinus/nodal bradykardi	266
AV-blok.....	267
Syg sinusknude.....	267
Atrieflimren/flagren.....	267

Supraventrikulær takykardi (SVT)	269
Ventrikulær takykardi.....	270
Supraventrikulære ekstrasystoler (SVES)	271
Ventrikulære ekstrasystoler (VES)	271
Den forvirrede/delirøse patient	274
Abstinensbehandling	277
Mors	281
Samtale med pårørende.....	283
DEL IV Skadestuearbejde	285
Skadestuejournal	287
Kirurgisk skadestue	288
Medicinsk skadestue.....	291
Ventrikelaspiration/skylning.....	295
Røntgenbilleder	295
Multitraumatiseret patient.....	300
Lokalbedøvelse.....	302
Overfladeanalgesi.....	302
Infiltrationsanalgesi (sårrevision)	303
Infiltrationsanalgesi (distal radius fraktur)	305
Ledningsanalgesi.....	306
Sårbehandling.....	307
Gipsning/bandagering.....	313
Brandsår	315
Tetanusprofylakse	319
Knæpunktur.....	320
Børn på skadestue.....	322
Spiritusprøver	322
De hyppigste diagnosers DRG koder	325
Relevante links	331
Forkortelser	335
Indeks	339